

SOBRE HISTORIA, HISTORIADORS I ARXIUS

Seguint el fil del que deiem el mes passat, quan es parla de la història poden sorgir espontàniament tres qüestions clau per entendre millor el tema: qué és la història? qui fa la història? i per què serveix un arxiu?. Ara intentarem respondre breument aquestes tres preguntes.

En primer lloc, la història és una ciència social que estudia al home; però aquest no viu sol ni aïllat sinó en societat, de manera que la història estudia el passat de l'home en societat. I quan dic "home" em refereixo a tots els homes i dones que formen una societat, ja sigui gran o petita, perquè no serveix de res una història dels "grans" homes (i dones) que no ens parla de la vida quotidiana del ferrer, de l'obrer, de la mestressa de casa, del professor, etc. Tampoc ens interessa una història dels fets destacats, normalment político-diplomàtics i militars, que ens omple de noms, anys, reis i batalletes i no s'en adona que els reis governen sobre una població i que les batalles no serien possible sense la participació dels soldats sense graduació. I tant la població com els soldats estan immersos en unes estructures socials, econòmiques i ideològiques que afavoreixen o dificulten i són causa o conseqüència de l'acció dels reis, dels polítics i dels militars. No ens interessa una història que oblida la vida i el sentir diari de la majoria de la gent. Llavors, què és la història?

La història és una cosa tan simple (o complexa) com l'estudi del passat del home en societat, tenint en compte els seus condicionaments geogràfico-naturals i el seu desenvolupament econòmic, polític, militar, jurídic, ideològic, etc.; sense oblidar que aquestes estructures no són estàtiques sinó dinàmiques, es a dir, que canvien al llarg dels segles, i és aquest procés de canvi l'eix central de la his-

tòria. Tots aquells nivells d'estudi no es presenten aïllats ni són especialitats independents sinó que es troben interrelacionades per un joc de causes i de conseqüències, es a dir, es troben relacionats a través de la casualitat. D'aquesta manera la història pot "explicar" el passat i formar amb ell un conjunt que esdevé la memòria col·lectiva d'una comunitat. Aquest caràcter explicatiu dona a la història el seu caràcter de ciència que tracta sobre l'evolució de les societats en el passat, amb la finalitat d'entendre el present i avançar cap el futur. Mai hem de pensar que la història és un coneixement inútil i avorrit, sinó que és un compromís profund amb el present, perquè lo important no és la llista dels reis gots o el nom del cap de l'expedició dels almogàvars sinó la repercussió dels gots i dels almogàvars en l'evolució posterior del país i, en darrer terme, del nostre present. Històricament, l'11 de setembre no és més que una batalla perduda i si ens ha arribat com un símbol no és pel fet de la resistència sinó per les conseqüències derivades de la derrota, perquè si s'haguessin respectat les llibertats ningú no s'en recordaria avui de l'heroica resistència.

En segon lloc, tampoc hem de creure que els fets i estructures que componen la història es troben en un lloc determinat i únicament hem d'agafar-los. No, la història és una construcció dels historiadors; però no una construcció arbitrària sinó complexa a través d'una sèrie de mecanismes historiogràfics que ens porten a un major grau d'objectivitat. Alguns poden escandalitzar-se per aquesta afirmació, influenciats encara per la història positivista dels fets "evidents", però el pla de treball d'un historiador modern s'assembla en aquest: un historiador X

vol estudiar els resultats de les darreres eleccions municipals a La Roca, plantejant-se la hipòtesi que els votants del partit Y eren majoritàriament joves de sexe femení i estudis secundaris.

Quan té plantejada la hipòtesi el historiador recull les fonts per estudiar aquest tema, es a dir, diaris, actes electorals, entrevistes personals, etc., i les sotmet a un tractament crític per tal de comprovar aquesta informació pot comprovar si la seva hipòtesi inicial és verdadera o falsa. Finalment, redactarà el seu treball on recollirà les conclusions de la seva investigació.

El procés real de la investigació històrica és molt més complexe i comporta una sèrie d'importantes dificultats tècniques, però penso que aquest esquema serveix per demostrar que els fets històrics, ja siguin puntuals o estructurals, no estan donats en un lloc determinat sinó que són construïts pel historiador, que pot treballar amb fonts equivocades o no tenir en compte algun aspecte essencial de la qüestió que tracta, de manera que la seva investigació no serà totalment exacta o serà veritablement mentida, ja sigui aquesta mentida accidental o conscient. Per això le recomano que quan llegeixi un text històric ho fagi amb esperit crític, però sempre una crítica constructiva.

Si han arribat fins aquí alguns lectors es preguntaran què té a veure tot aquest "rollo" amb La Roca. Doncs, si es fa aquesta pregunta, li diré que té molt a veure perquè a partir d'ara vostè llegirà en aquesta revista, o en qualsevol altre lloc, escrits sobre la història del nostre poble i pot trobar que hi ha dades, dates i fets incomplets o equivocats, i si ha llegit aquest article sabrà que allò no està fet amb malícia sinó que al historiador l'ha faltat aquella in-